

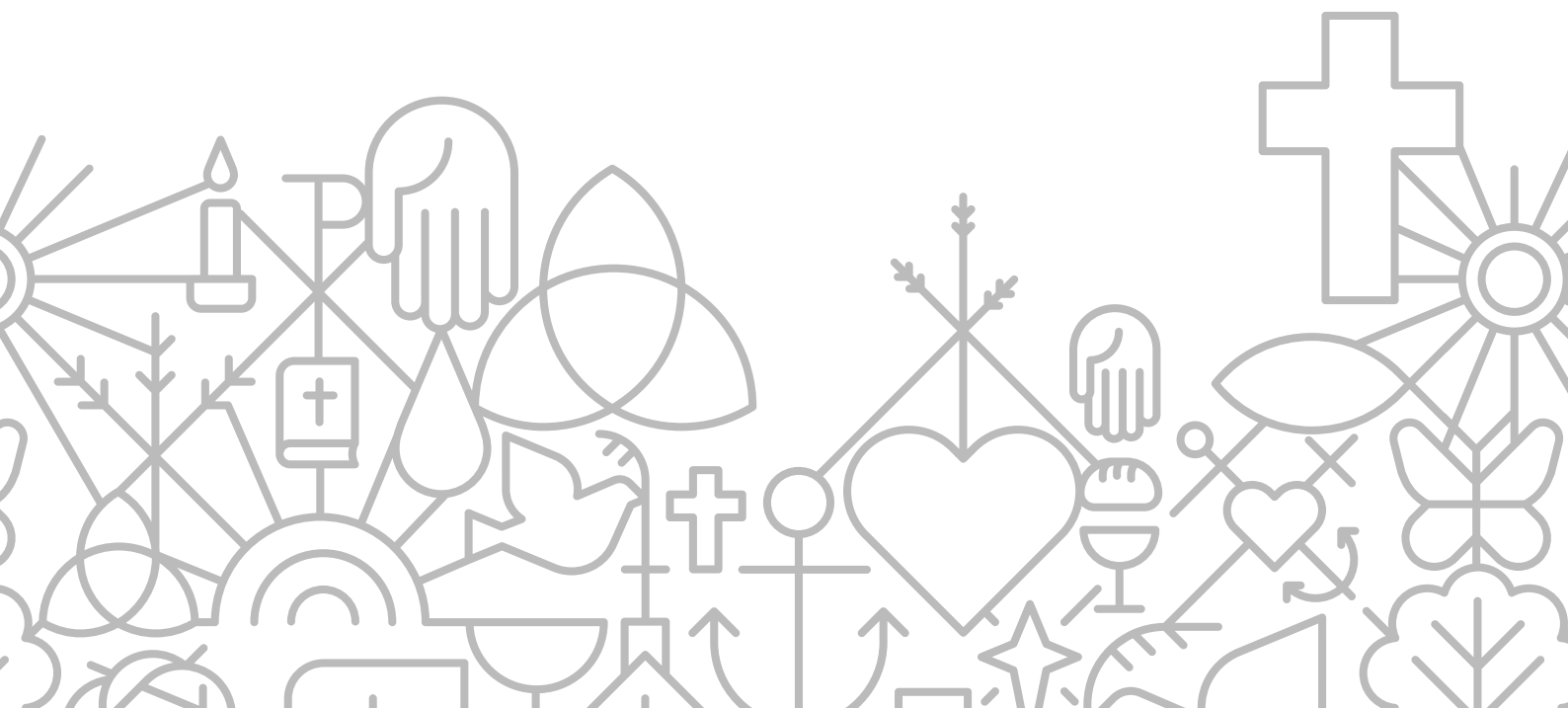


DEN NORSKE KIRKE



Kirken og bærekraftsmålene

En statusrapport





Innhold

Innledning	6
1. Utrydde fattigdom	11
2. Utrydde sult	13
3. God helse og livskvalitet	15
4. God utdanning	19
5. Likestilling mellom kjønnene	23
6. Rent vann og gode sanitærforhold	25
7. Ren energi til alle	27
8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst	29
9. Industri, innovasjon og infrastruktur	31
10. Mindre ulikhet	32
11. Bærekraftige byer og lokalsamfunn	34
12. Ansvarlig forbruk og produksjon	35
13. Stoppe klimaendringene	37
14. Livet i havet	39
15. Livet på land	41
16. Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner	43
17. Samarbeid for å nå målene	45
Avsluttende refleksjoner	47
Andre ressurser om bærekraftsmål og kirke	51

**Gud, all godhets giver, lær oss
å dele så ingen må mangle, og
invitere inn så ingen må stå
utenfor. Vis oss på ny at vi alle er
dine skapninger og elskede barn.
Alt og alle i dine hender, Gud.
Amen.**

Bønn og illustrasjon fra Bærekraftsboka¹

¹ Bønnene i Bærekraftsboka er skrevet av Hildegunn Marie Tønnessen Seip. Alle de animerte illustrasjonene i rapporten er laget av Mari Kvale til Bærekraftsboka.





Innledning

Bærekraftsmålene ble vedtatt i FN i 2015 og er verdens felles mål for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stanse klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene er en felles agenda for stater, næringsliv og sivilsamfunn. Som sivilsamfunnsaktør står kirken sammen med en stor bredde av samfunnsaktører om denne agendaen.

I Den norske kirkes sosiale samfunnsengasjement, diakoni, er visjonen at Guds omsorg for mennesker og alt det skapte kommer til uttrykk som inkluderende fellesskap, nestekjærlighet, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. Visjonene som er uttrykt i de 17 bærekraftsmålene, og i overskriften «Ingen skal utelates», samsvarer godt med denne diakonale visjonen. Kristne verdier som menneskeverd, rettferdighet og vern om skaperverket er i bærekraftsagendaen uttrykt som kamp mot fattigdom og ulikhet, vern om klimaet, livet i havet og livet på land. Kirker over hele verden har derfor tatt til seg bærekraftsmålene, tolket dem i lys av kristen tro, og latt dem inspirere sin egen tro og sitt eget diakonale engasjement.

Bærekraftsboka: FNs bærekraftsmål i lys av kristen tro, som er distribuert i nesten 10 000 eksemplarer og oversatt til seks språk, viser de 17 bærekraftsmålenes relevans for kristen tro.¹ Den har inspirert ansatte og frivillige i kirken til å se sitt eget arbeid i lys av bærekraftsmålene, og til å forsterke innsatsen for bærekraft. I 2022 vedtok Kirkemøtet Mer

1 Bærekraftsboka. *FNs bærekraftsmål i lys av kristen tro*. Oslo: 2019. Kirkerådet, Kirkens Nødhjelp, Norges KFUK-KFUM Norges Kristne Råd. Bærekraftsboka kan [bestilles gratis hos IKO-forlaget](#) og er tilgjengelig i digitalt format på baerekraftsboka.no, sammen med en rekke pedagogiske verktøy og ressurser.

himmel på jord: Den norske kirkes strategi for 2022-2029², som plasserer bærekraftsmålene sentralt i kirkens oppdrag.

Når denne rapporten skrives, er det fem år til sluttstreken som er satt for at målene skal nås, og dessverre er verden svært langt fra å nå nesten alle målene. Covid 19-pandemien ga enorme tilbakeslag, og krig, konflikt og klimaendringer hindrer måloppnåelse globalt. Samtidig har verdens ledere ikke vist nok vilje til å prioritere ressursene som trengs. Det må en kraftmobilisering til i årene frem mot 2030 for å komme så langt som mulig i arbeidet med å oppnå målene.

Den norske kirke er godt plassert for å bidra til mange av bærekraftsmålene.³ Mye av kirkens arbeid bidrar til målene, ofte uten at det kalles for bærekraftsarbeid. I denne rapporten presenteres et bilde av nå-situasjonen for hvordan Den norske kirke bidrar til bærekraftsmålene. Dette håper vi vil styrke bevisstheten om målenes relevans for kirken og hvordan kirkelige aktører kan bidra til å nå dem. Ved å knytte kirkens arbeid til bærekraftsmålene tydeliggjøres menighetenes bidrag til lokalsamfunnene, og det blir lettere å kommunisere kirkens bidrag utad. Felles arbeid for å nå bærekraftsmålene har stort potensial til å styrke samskaping mellom det offentlige, andre sivilsamfunnsaktører og kirken.

2 [Den norske kirkes strategi](#)

3 I denne rapporten ser på arbeid i og av Den norske kirke. Dette innebærer arbeid som gjøres av menigheter og andre organer i Den norske kirke, samt arbeid som gjøres på vegne av Den norske kirke av samarbeidsaktører med formelle bånd til kirken (se mer om disse under overskriften «Oppbygning av rapporten» i dette kapitlet). Når begrepet kirken brukes i denne rapporten, refererer det dermed i hovedsak til Den norske kirke. Mens mye av det som sies om kirkens bidrag også vil gjelde for andre kirker og kirkesamfunn i Norge og internasjonalt, vil noe være spesifikt for Den norske kirke som landsdekkende folkekirke i Norge.

Samtidig utfordrer agendaen kirken til forsterket innsats. Gjennom å tilby et helhetlig blikk på kirkens bidrag til målene, vil denne rapporten være et verktøy som kan brukes i strategiske valg og prioriteringer, lokalt, regionalt og nasjonalt. Håpet er at rapporten vil stimulere til refleksjon omkring hvordan kirken bidrar til bærekraftsmålene, og inspirere til en mer helhetlig og strategisk tilnærming. Vi håper du som leser blir inspirert til å delta i samtalen om hvordan kirken kan bruke bærekraftsmålene som verktøy for å bidra til kirkens oppdrag. Rapporten kan også brukes som ressurs i samtaler med kommune og andre aktører i lokalsamfunnet.⁴

⁴ Denne rapporten inngår ikke i Kirkerådets formelle rapportering på bruk av tilskuddet fra staten eller i lovmessig rapportering i henhold til Regnskapsloven eller andre lovkrav.



Foto: Ole Henrik Kongsvik

Oppbygning av rapporten

Rapporten presenterer et bredt bilde av arbeid som gjøres i Den norske kirke og som kan tolkes i rammen av bærekraftsmålene. Målet er ikke å få med alt, men å vise et mangfold av hvordan kirkens arbeid bidrar til oppfyllelsen av målene.

Relevante hovedutfordringer for Norge er presentert i egne bokseri starten av kapitlene. Disse er i ho-

vedsak hentet fra Norges rapport til FN om bærekraftsmålene i 2021, kalt *Voluntary National Review 2021*⁵ (VNR 2021). Her har vi inkludert de utfordringene som vi anser som mest relevante for Den norske kirke.

Utvalg av bidrag

For hvert bærekraftsmål har vi valgt ut noen punkter hvor Den norske kirkes aktiviteter bidrar til realiseringen av bærekraftsmålet. For å velge ut hvilke bidrag som skal med, har vi blant annet sett på:

- Hva er hovedutfordringer for å oppnå målet i Norge, identifisert i Voluntary National Review?
- Hva er kjerneinnholdet i hvert mål, når vi ser på delmålene under



5 [Voluntary National Review 2021 Norway. Report on the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development](#). I noen tilfeller har vi også trukket inn utfordringer presentert i et annet sentralt dokument om Norges bidrag til målene: [Meld. St. 40, 2020-2021: Mål med mening -Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030](#)

hvert mål?⁶

- Aktiviteter som har en viss utbredelse.
- Gode eksempler, som er mulig/lett for andre å iverksette, er tatt med som inspirasjon.
- Mange tiltak kunne vært tatt med under flere mål. De er plassert under det målet de er vurdert å passe best.

Samarbeidsorganisasjoner og diakonale virksomheter med tilknytning til Den norske kirke

Den norske kirke er oppdragsgiver for en rekke *spesialiserte organisasjoner* og *diakonale institusjoner* som er sentrale aktører innenfor sine felt, og viktige bidragsytere til bærekraftsmålene. De er en del av Den norske kirkes bidrag til bærekraftsmålene, samtidig som de er selvstendige organisasjoner.⁷ Dette arbeidet er svært omfattende, og noen få eksempler er tatt med under hvert mål.

Internasjonalt arbeid

Den norske kirkes *globale engasjement* er også helt sentralt i kirkens bidrag til bærekraftsmålene. Dette arbeidet skjer i hovedsak i tett samarbeid med organisasjoner som Kirkens Nødhjelp eller misjonsorganisasjonene og gjennom samarbeid i internasjonale økumeniske organisasjoner. Også her er det organisasjoner med en formell tilknytning til Den norske kirke som er tatt med, og det presenteres noen få eksempler.

6 De 17 bærekraftsmålene har til sammen 169 delmål, som i stor grad definerer innholdet i hvert av målene. [Oversikt over delmålene under hvert mål finner du for eksempel på Regjerin-gen.no](#). Dette kan være en nyttig liste å ha tilgjengelig ved lesing av denne rapporten.

7 Vi har her valgt å ta med organisasjoner og institusjoner hvor Den norske kirke er representert i styrende organer, og som har som del av sin selvforståelse at de opererer på vegne av Den norske kirke.

1. Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

Norges hovedutfordringer er blant annet å:

- øke sårbare gruppers deltakelse i arbeidslivet
- forhindre generasjonsoverføring av fattigdom
- bekjempe økningen i barnefattigdom, særlig i innvandrerfamilier⁸

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Tiltak som leksehjelp, språkkafe og tiltak rettet mot flyktninger skaper inkludering og like muligheter, som kan bidra til økt deltakelse i arbeidslivet.⁹
- Gratis aktiviteter for barn og unge bidrar til å redusere utenforskap, og kan redusere generasjonsoverføring av fattigdom.
- Følge- og skystjenester til lege, NAV og andre hjelpetjenester kan være en del av det lokale diakonale arbeidet.
- Kirkerådet deltar i nasjonale initiativ, som «Dugnad for fosterhjem».
- Kirken i Ringeby driver utlånsbank for dåpskjoler, bunader og andre festantrekk.¹⁰

Spesialiserte organisasjoner og institusjoners arbeid

- Kirkens Bymisjon har et bredt arbeid mot fattigdom i 45 byer og tettsteder, inkludert arbeidstiltak, boligtiltak, utlånsordninger og påvirkningsarbeid for mer rettferdige byer.¹¹

⁸ På nasjonalt nivå lever 9,9% av alle barn i lavinntektsfamilier ifølge Statistisk sentralbyrå

⁹ Noen av menighetene som hadde språkkafé i 2024 var Hillevåg i Stavanger bispedømme, Vågsbygd i Agder og Jessheim og Hovin i Borg

¹⁰ Utlånsbanken i Ringeby

¹¹ <https://kirkensbymisjon.no/arbeidsfelt/fattigdomstiltak/>



- CRUX tilbyr tjenester innen helse- og sosialfeltet, og arbeider for at mennesker som sliter skal se mulighetene i seg selv og sin fremtid. CRUX har over 600 ansatte og over 150 frivillige medarbeidere på landsbasis.¹²

Internasjonalt arbeid

- Kirkens Nødhjelps fasteaksjon er menighetenes store årlige solidaritetsaksjon. Fasteaksjonen samlet i 2024 inn 35 millioner kroner til fattigdomsbekjempelse, ved hjelp av 40 000 konfirmanter og frivillige.
- Mange menigheter støtter prosjekter som arbeider med fattigdomsbekjempelse gjennom menighetens misjonsavtale med en av SMM-organisasjonene (Samarbeid menighet og misjon).¹³
- Mange menigheter deltar som lokale medarrangører, av TV-aksjonen.

¹² <https://stiftelsen-crux.no/om-crux>

¹³ I [Samarbeid menighet og misjon](#) samarbeider Den norske kirke med syv norske misjonsorganisasjoner for å realisere kirkens globale oppdrag.

2. Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk

En hovedutfordring i Norge er usunt kosthold med for lite frukt, grønnsaker og fisk, som resulterer i fedme og tilliggende sykdommer.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

Måltidet har en sentral plass i kristendommen, helt fra innstiftelsen av nattverden til de første gudstjenestene, som foregikk rundt bordet. Måltidsfellesskap er grunnleggende for Den norske kirke.

- Mange menigheter har nærmiljøhager på kirkens eiendommer eller i samarbeid med andre.
- Kirkerådet utga Veileder for bærekraftig mat i 2023.¹⁴
- På 2020-tallet er et økende antall menigheter involvert i matutdeling, gjerne i samarbeid med kommunen, Matsentralen eller andre.¹⁵
- I 2023 inngikk Kirkerådet en samarbeidsavtale med Matsentralen Norge, for å gjøre det lettere for menigheter som ønsker å dele ut mat i samarbeid med matsentraler.¹⁶
- U-kirken i Trondheim har tilbudene frokostkafé, reservemat og lunsjkafé, som adresserer utfordringene med usunn diett.
- Mange menigheter tilbyr hverdagsmiddager for barnefamilier eller

¹⁴ https://ressursbanken.kirken.no/nb-NO/diakoni/klima%20og%20milj%C3%B8/veileder_for_berekraftig_mat/

¹⁵ Byåsen, Heimdal og andre kirker i Trondheim var blant menighetene som drev matutdeling i samarbeid med Matsentralen i 2024

¹⁶ <https://ressursbanken.kirken.no/nn-NO/diakoni/metoder/matsentralen/>



for alle, ofte en gang i uka. Mange steder er måltidene gratis, eller man følger prinsippet om betaling etter evne.

Spesialiserte organisasjoner og institusjoners arbeid

- Haraldsplass Diakonale sykehus i Bergen er opptatt av å tilby gode, næringsrike og sunne måltider til pasienter, pårørende, studenter og ansatte.¹⁷
- Blå Kors har startet matkurset Kokk og Le for mødre og fedre som er hjemme på dagtid. Kurset har fokus på sunn og rimelig mat, og tilbys i flere byer.¹⁸

Internasjonalt arbeid

Næringsrik mat er en del av Kirkens Nødhjelps humanitære respons i kriser og katastrofer, og i det humanitære arbeidet blant flyktninger, som for eksempel i Sudan og Ukraina. Matsikkerhet er også viktig i det langsiktige utviklingsarbeidet som Kirkens Nødhjelp og flere misjonsorganisasjoner driver.

¹⁷ <https://stiftelsen-crux.no/om-crux>

¹⁸ <https://www.blakors.no/barnas-stasjon/2020/04/16/fokus-pa-sunn-og-rimelig-mat/>

3. Sikre god helse og fremme livskvalitet

En hovedutfordring i Norge er lav fysisk aktivitet. Utfordringer innenfor psykisk helse øker. Ensomhet hos unge og eldre er også et økende problem med betydelige, negative fysiske og psykiske konsekvenser, ofte sammen med økt bruk av rusmidler.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

Menigheter over hele landet har aktiviteter for alle aldersgrupper som fremmer eksistensiell psykisk helse, motvirker ensomhet og forebygger rusmisbruk:

- I en tid med stor mobilitet, legger tilbud om babysang og kor for småbarn med voksne til rette for at det dannes relasjoner både mellom de voksne deltagerne og barna. Dette bidrar til trygg oppvekst og forebygger utenforskap. I 2023 var det 43 700 registrerte deltagere på baby- og småbarnssang i Den norske kirke.¹⁹
- Lokalkirken har tusener av fellesskap over hele landet for barn og unge, som er preget av samvær med trygge voksne og eldre ungdommer. Disse fellesskapene gir deltagerne rom for å utvikle seg selv, utvikle gode relasjoner og ta ansvar for andre.²⁰
- Svært mange eldre i Norge har sitt viktigste sosiale miljø knyttet til den lokale menigheten. De yngre pensjonistene er ofte trofaste frivillige, noe som bidrar til mening og helse for den enkelte, samtidig

¹⁹ [Årsrapport for Den norske kirke 2023](#)

²⁰ I 2024 deltok rundt 200 000 barn og unge i trosopplæringstiltak, og rundt 149 000 barn og unge i andre tilbud og aktiviteter i Den norske kirke.

som de tilbyr møteplasser for eldre med dårligere helse.

- Menighetene har et utstrakt samarbeid med helse- og omsorgstjenesten, og driver blant annet besøkstjenester i hjemmene og besøk til sykehjem og bofellesskap.
- Kirkens samtaletilbud er et lavterskeltilbud hvor mennesker søker støtte i alt fra hverdagslige tema til eksistensielle kriser. Prester og diakoner har utdanning og erfaring i å møte mennesker i ulike livssituasjoner, tilbyr samtaler over kortere eller lengre tid, og samtalene er gratis. De henviser til medisinsk hjelp eller andre hjelpetilbud ved behov. I 2023 var det registrert over 37 000 enkeltsamtaler i kirken, ifølge kirkens årsrapport.
- Kirkens ansatte og kirken som institusjon har svært god kompetanse på å møte mennesker i sorg, og å hjelpe enkeltmennesker og familier med å leve videre etter å ha mistet noen av de nærmeste. Arbeidet strekker seg fra sorgsamtaler og begravelser til sorggruppe og arrangement knyttet til Allehelgensdag. Noen bispedømmer har også egne samtalegrupper etter samlivsbrudd.



- En del menigheter har tilbud som trimfellesskap, turgrupper, yoga eller meditasjon.
- Den norske kirke har en allmenn hjelpeplikt, og som kristen kirke har vi en særlig forpliktelse overfor mennesker i nød og kriser. Kirken har en organisert beredskapstjeneste med et tett samarbeid med det offentlige. Kirkens beredskapstjeneste bidrar til både

å forebygge og å fremme psykisk helse og livskvalitet ved å tilby medmenneskelig støtte.

- Ansatte i kirken er mange steder del av psykososialt kriseteam eller del av tjenestene kommunen kan hente inn ved lokale hendelser som krever det. Kirken tilbyr støtte og sjelesorg, forbereder og leder sørgegudstjenester og andre markeringer, bistår ved syning og/eller overlevering av bårer, bistår pårørende ved besøk på ulykkesstedet med mer. Der hvor kirkelig personell er i direkte kontakt med berørte etter ulykker, har de ansvar for at representanter for andre tros- og livssynsamfunn trekkes inn der det er behov for det.
- Kirken har en prestetjeneste som er rådgiver for Hovedredningsentralen, HRS-prest.
- Kirkelig fellesråd har som gravferdsmyndighet lokalkunnskap om ulike tros- og livssynsamfunn i kommunen. Biskopen er Den norske kirkes representant i fylkesberedskapsrådene.
- Egne pilegrimsturer arrangeres for etterlatte etter selvmord, for mennesker med rus, demens eller sørgende.
- Kirken bidrar til det forebyggende arbeidet mot rusmisbruk, gjennom holdningsarbeid og egen praksis. Arrangementer i kirkelig regi er gjennomgående rusfrie.
- Den norske kirke har gjennom høringssvar, uttalelser og deltakelse i offentlig debatt, tatt til orde for at papirløses rettigheter ivaretas bedre, inkludert retten til helsehjelp.
- *Kirkens diakonale ressursgruppe i Enebakk* består av sju frivillige pensjonister med bred fagkompetanse og erfaringsbakgrunn, som bistår enkeltpersoner med store og sammensatte problemstillinger innenfor økonomi og psykososiale forhold. Gruppen samarbeider



med NAV, politiet, fastleger, skatteetaten og kommunen, og fungerer som veileder i velferdssystemene og sosial støtte for enkeltpersoner.²¹

- Tid for samtale i Romerike tilbyr selvhjelpsgrupper innen rus og helse.²²

Spesialiserte organisasjoner og institusjoners arbeid

- Norsk kirke i utlandet/Sjømannskirken har beredskap for norske i utlandet og bistår med krisehåndtering ved ulykker eller andre kriser. De driver også oppsøkende arbeid i sykehus og fengsler, og drar på hjemmebesøk.
- De diakonale sykehusene driver generell og spesialiserte tjenester innenfor mange deler av helsetjenesten.
- Kirkens Bymisjon driver sammen med Røde Kors helsesentre for papirløse migranter i Bergen og Oslo.
- Blå Kors har et utstrakt forebyggende arbeid mot rus og en rekke behandlingstilbud.

Internasjonalt arbeid

- Det lutherske verdensforbund (LVF) driver Augusta Victoria-sykehuset i Jerusalem, som har det eneste tilbudet for kreftbehandling og dialyse for den palestinske befolkningen.
- Himalpartners arbeid i Nepal har et særlig søkelys på mental helse, og organisasjonen har vært med å sette global mental helse på dagsorden i norsk utviklingspolitikk.
- Normisjon har gjennom mange år støttet driften av Okhaldhunga sykehus i Nepal. Sykehuset fungerer i dag som sykehus for en befolkning på 250 000 mennesker.

21 [Les mer om kirkens diakonale ressursgruppe på kirken.no](#)

22 [Tidforsamtale.no](#)

4. Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

Hovedutfordring i Norge: Bærekraftig utvikling er i grunnskolens læreplan fra 2020 definert som ett av tre tverrfaglige tema. Lærerutdanningen mangler imidlertid søkelys på bærekraft, og det er behov for større satsning på undervisning om globalt medborgerskap.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Undervisning og læring for barn, unge og voksne er helt sentralt i alle menigheter. Bærekraft og relaterte tema er en viktig del av dette. I tillegg kan kirkens tilbud gi sårbare unge fellesskap og tilhørighet som bidrar til å hindre fravær og at de dropper ut av skolen.
- Bærekraftboka er distribuert i nesten 10.000 eksemplarer, og brukes i menigheters arbeid for barn, ungdom og voksne.
- Livstolkning og livsmestring er viktige tverrgående temaer i kirkens trosopplæringsarbeid. Solidaritet og nestekjærlighet, likeverd og forskjellighet, klima, miljø og global rettferdighet er noen av temaene som belyses i både konfirmantarbeidet og annet barne- og ungdomsarbeid. Slik forsterker kirken skolens arbeid med de tre tverrgående temaene for grunnskolen, som er folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling. I 2023 ble 32 980 ungdommer konfirmert i Den norske kirke.
- Ressursbanken.no inneholder en rekke ressurser på miljø, bærekraftig utvikling og global rettferdighet, hvor mange inkluderer hand-



lingsalternativ.

- Kirkens undervisning dekker mye av de samme temaene som undervises i skolen, men har i tillegg et åndelig og trosbasert perspektiv som kan tilføre en håpsdimensjon. Kirken inviterer også til forskjellige trospraksiser som kan styrke livsmestring og slik supplere bærekraftsundervisningen i skolen. Eksempel på slike praksiser er lystenning, bønn og pilegrimsvandring.
- De fleste skoler har et fast samarbeid med den lokale menigheten om aktiviteter i skoletiden, som på ulike måter bidrar til oppfyllelsen av læreplanene, inkludert religionsfaget.
- En del menigheter tilbyr leksehjelp som en del av et etter-skolen-tilbud til skoleelever i kirkens lokaler, og mange har også samarbeid med SFO om læringsstøttende aktiviteter i SFO-tiden.
- Lavterskel-møteplasser for tweens og ungdom tilbyr trygge og in-

kluderende fellesskap som kan bidra til å hindre utenforskap, forebygge ufrivillig fravær og at en dropper ut av skolen.

- I tillegg til egne alderstilpassede tilbud til barn i førskolealder, har menighetene ofte utstrakt samarbeid med barnehager. Svært mange menigheter i Den norske kirke inviterer barnehagebarn til forskjellige opplegg i kirken, og kirkeansatte kommer også gjerne på besøk i barnehagene. Dette bidrar til at barna blir kjent med egen og andres identitet. I tillegg øker det barnas samfunnsforståelse, der også religionen og religionsutøvelse har en viktig plass.
- Eksempler på opplegg innenfor barnehage-kirke-samarbeid kan være undrings- eller oppdagelsestur i kirken, kirke- eller orgelsafari,



temavandringer i forbindelse med høytider, fortellerstund, guds-tjenestebesøk og juleverksted.

- 85 menigheter meldte i årsstatistikken for 2022 at de drev egne barnehager.
- Søndagsskoler, barnekor og barnegrupper samler hver uke tusenvis av barn til sosiale fellesskap, der også kristen tro formidles på ulike måter
- Diakoner lokalt er veiledere for internasjonale studenter under utdanning.
- Samisk trosopplæring bidrar til at samiske barn og unge får opplæring i kristen tro, livstolkning og livsmestring på samiske språk og på en måte som ivaretar samiske perspektiv. Dette er viktig for å ivareta samisk identitet og sikre likeverdig deltakelse og opplæring.

Spesialiserte institusjoner og organisasjoners arbeid

- VID har flere undervisningsenheter knyttet til bærekraftmålene.
- Kirkens Nødhjelp, Changemaker, KFUK-KFUM-speiderne og NMS har utviklet pedagogiske ressurser for ulike aldersgrupper som styrker kunnskap om bærekraft.²³

Internasjonalt arbeid

- Flere av SMM-organisasjonene har prosjekter som arbeider med International Child Development Programme i Asia (ICDP). ICDP er utviklet for å støtte og styrke foreldre og andre omsorgspersoners omsorgskompetanse.
- NMS har gjennom mange år støttet en blindeskole på Madagaskar.

²³ Se for eksempel krafttilaebare.no (Kirkens Nødhjelp), changemaker.no/handelsspillet (Changemaker), [Oppdrag Bærekraft](http://OppdragBarekraft) (KFUK-KFUM-speiderne) og gradighetsbekjemper.no (NMS)

5. Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling

Hovedutfordringer i Norge:

Norge har betydelige utfordringer knyttet til vold mot kvinner.

Kvinner er svært underrepresentert i lederposisjoner i næringslivet.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Historisk har kirken vært mannsdominert i presteskapet og lederroller, mens kvinner har vært i flertall på grasroten og i frivillighet. Helt frem til dette årtusenet har motstand mot kvinnelige prester vært betydelig i deler av kirken. Derfor har likestilling blitt et viktig tema internt.
- I 2024 utgjorde kvinner 48 prosent av Kirkemøtet, 50 prosent av bispekollegiet og 39 prosent av presteskapet.
- Kirkerådet vedtok i september 2021 Handlingsplan for likestilling, inkludering og mangfold, som omfatter de to hovedkategoriene «Ledelse og styring» og «Kompetanse- og karriereutvikling». Planen omhandler likestilling mellom kjønn, for LHBT-personer, for mennesker med funksjonshemninger samt arbeid mot diskriminering på etnisk grunnlag. Handlingsplanen tar utgangspunkt i Kirkerådets arbeidsgiveransvar for medarbeidere i rettssubjektet Den norske kirke (ansatte i Kirkerådet, på bispedømmekontorene og alle prestene), men den kan også brukes som ressurs av de kirkelige fellesrådene.
- Den norske kirke har et systematisk arbeid for å forebygge og av-

dekke seksuell trakassering og overgrep i egne sammenhenger. Det er retningslinjer for å forebygge og håndtere seksuelle overgrep på alle nivå i kirken, og temaet tas opp på medarbeidersamlinger og kurs. Arbeidet kvalitetssikres gjennom Samarbeidsrådet for overgrepssproblematikk (SRO).

- Kirkerådet har utviklet et varslingsystem som omfatter Den norske kirke nasjonalt, bispedømmekontorene og en rekke kirkelige fellestråd.
- I Ressursbanken finnes en rekke verktøy for å skape trygge rom i møte med sårbare og overgrepssutsatte barn og unge.
- Mellomkirkelig råd har et menneskerettighetsutvalg med likestilling og diskriminering som prioritert område.

Spesialiserte organisasjoner og institusjoners arbeid

- VAKE kirkelig ressurscenter mot seksuelle overgrep tilbyr ressurser og kurs for kirkelig ansatte, og gir råd i konkrete saker og ved utvikling av retningslinjer og beredskapsplaner.

Internasjonalt arbeid

- Kirkens Nødhjelp har kjønnsbasert vold som ett av sine seks globale programmer, med arbeid i Afrika, Europa og Midtøsten.
- NMS støtter utdanning av kvinnelige teologer, og bidrar også til å tematisere kjønnsbasert vold i sine samarbeidskirker.



6. Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle

Hovedutfordring globalt:

UN-Water har varslet økt behov for bistand til vann og sanitærtjenester til utsatte grupper globalt.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Vann har i mange år vært et hovedtema for Fasteaksjonen, som norske menigheter arrangerer årlig til inntekt for Kirkens Nødhjelps internasjonale arbeid.

Internasjonalt arbeid

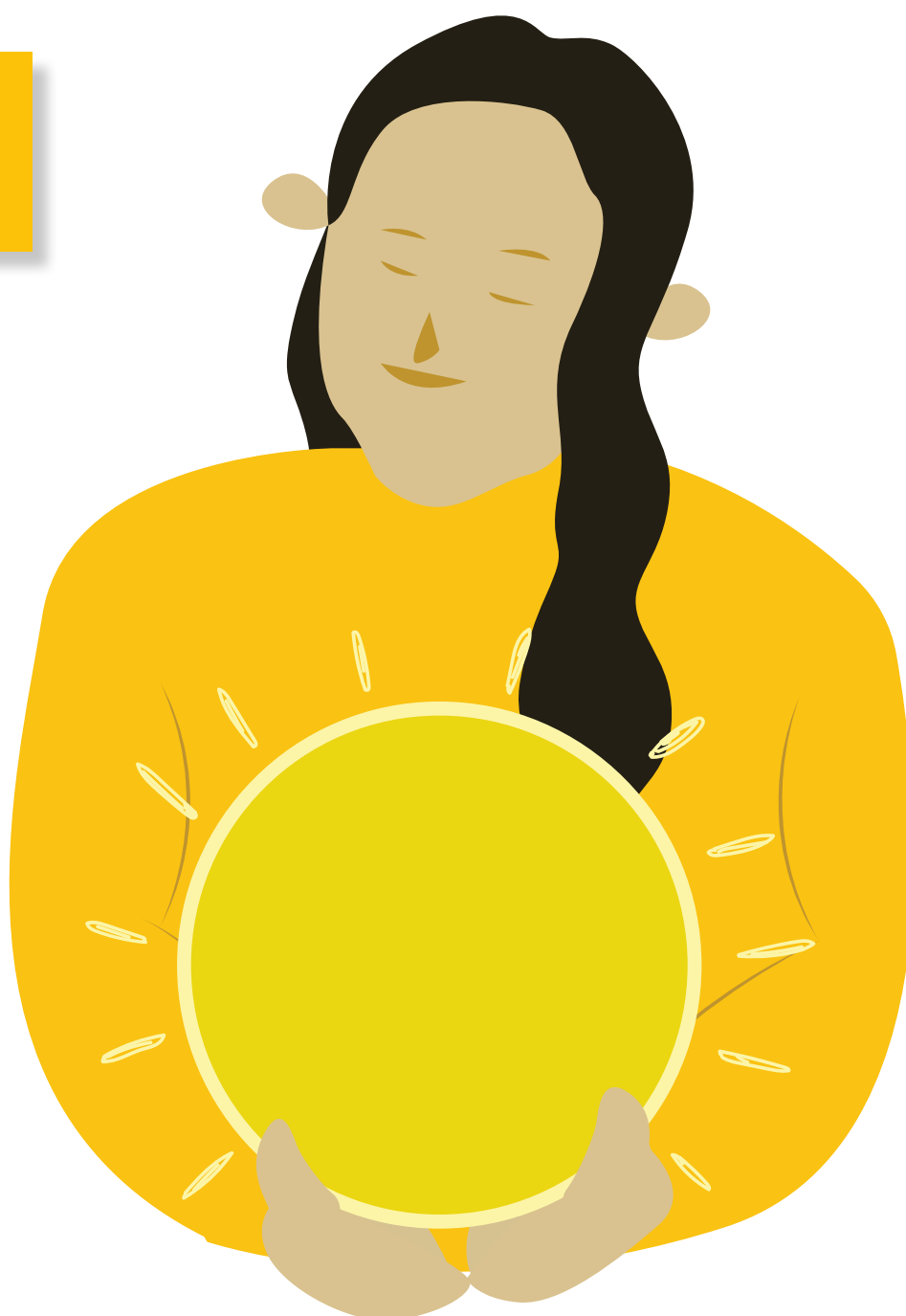
- Kirkens Nødhjelp (KN) er ledende på vann og sanitær i utviklingsarbeid og humanitært arbeid. KN bidrar sammen med partnere til at folk har trygg tilgang til drikkevann, er forberedt på naturkatastrofer som påvirker vannforsyning, og at vannressurser forvaltes på en bærekraftig måte.

6 RENT VANN OG GODE
SANITÆRFORHOLD



7. Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris

Strømforbruket i Norge er ventet å øke, blant annet knyttet til det grønne skiftet, og en **hovedutfordring** er å øke energieffektiviteten.



Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Energieffektivisering på bygningsmassen som kirken eier og drifter.
- Enøk og grønn energi er et viktig hensyn ved godkjenning av kirkebygg, samt for forvaltning og drift. Dette er et viktig tema for miljøfyrtårnsertifisering.
- Kirkerådet er medlem av Grønn byggallianse, og har publisert ulike e-læringskurs om grønn eiendomsdrift og enøk i kirkebygg i kirkens læringsplattform.
- Kirkerådet og Hovedorganisasjonen KA samarbeider om prosjektet "Fotavtrykk", som tar sikte på å redusere klimafotavtrykk i byggeprosesser og forvaltning, drift og vedlikehold av bygg, og om veiledningsmateriell for bruk av alternative energikilder i kirkebygg, sammen med Riksantikvaren.

Samarbeidsorganisasjoner og diakonale virksomheters arbeid

- I VID sin nye plan for campusutvikling står økonomisk, sosial og økologisk bærekraft sentralt.²⁴

Internasjonalt arbeid

- Kirkens Nødhjelp og flere misjonsorganisasjoner støtter småskala desentralisert fornybar energi og energibesparende tiltak, som sol-, vind-, vannkraft eller bioenergi, samt energibesparende ovner til matlaging.

²⁴ <https://www.vid.no/filer/overordnet-plan-for-campusutvikling/>

8. Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

Hovedutfordring i Norge: Antallet pensjonister vil øke og det er behov for å stimulere flere inn i arbeidslivet, særlig mennesker med nedsatt funksjonsevne, og sikre alle arbeidstakeres rettigheter.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Mange menigheter markerer årlig Global uke mot moderne slaveri, hvor de deler kunnskap, inspirasjon og handlingsalternativ i kampen mot slaveri og utnyttelse.²⁵
- Handlingsplan for universell utforming av, og i, kirken inneholder en rekke tiltak for å kartlegge og motarbeide barrierer som kirkelig ansatte med funksjonshemninger opplever.
- Den norske kirke har inngått en avtale med «HELT MED» om opprettelser av arbeidsplasser for mennesker med utviklingshemming, utviklingsforstyrrelser og lærevansker.
- TID kafé i Ål ble startet av kirken som et språkpraksis- og arbeidstreningssprosjekt. Prosjektet har vokst ut av kirken og blitt en egen stiftelse. Det er et samskapende entreprenørskap som samarbeider med lokale aktører og bønder, NAV, psykisk helse, og flyktingtjenesten. Blant mange andre funksjoner fungerer TID fortsatt som arbeidstrening for flyktninger.

²⁵ [Global uke](http://globaluke.no) arrangeres av Norges Kristne Råd og deres medlemskirker (globaluke.no)

Samarbeidsorganisasjoner og diakonale virksomheters arbeid

- Forandringshusene, drevet av KFUK-KFUM, gir ungdom mulighet til fellesskap, utvikling og arbeidstrening, og retter seg særlig mot ungdom som opplever utenforskap.
- Pilgrimsarbeidet bidrar til bærekraftig turisme og kulturvern (delmål 8.9). Pilegrimsledene hadde i 2022 22.881 overnattinger.
- Kirkens Bymisjon tilbyr bistand til mennesker som er utsatt for menneskehandel og utnyttelse gjennom tilbudene Lauras hus²⁶ og Nadheim ²⁷.

Internasjonalt arbeid

- Misjonsalliansen støtter arbeid med næringsutvikling i mange land. Gjennom programmet Mission Alliance Business Development legger de til rette for investeringer som skal hjelpe bedrifter i Kam-

bodsja til å skape flere arbeidsplasser.

- Den norske kirke er medlem av Churches' Commission for Migrants in Europe (CCME), som jobber mot slaveri og menneskehandel, blant annet gjennom Alliance against Trafficking in Persons.²⁸



Foto: Bo Mathisen

²⁶ [Lauras hus](http://lauras.hus) (kirkensbymisjon.no)

²⁷ [Nadheim](http://nadheim.no) (kirkensbymisjon.no)

²⁸ [Alliance against Trafficking in Persons](http://allianceagainsttrafficking.org) (osce.org).

9. Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon

Hovedutfordring i Norge: *Det blir helt nødvendig å styrke innovasjon og forskning for å gjennomføre det grønne skiftet.*

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

Den norske kirke kan bidra indirekte til dette målet. Prioritering av forskning og innovasjon for det grønne skiftet er avhengig av støtte fra befolkningen. Her er kirkens klare verdistandpunkt og -formidling for klima, natur og menneskerettigheter viktig.



10. Redusere ulikhet og skape stabile samfunn

- Økende ulikhet er en **hovedutfordring i Norge**, og antall lavinntektshusholdninger øker.²⁹
- I tillegg til økonomisk ulikhet, handler mål 10 også om å jobbe mot diskriminering, og om å legge til rette for ordnet og regulert migrasjon som virkemiddel mot global ulikhet.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Gudstjenester og kirkekaffe samler folk på tvers av generasjoner og inntektsnivå.
- Den norske kirke er medlem i *Nasjonal dugnad mot fattigdom og utenforskap blant barn og unge* (NDFU) som fremmer inkludering og deltakelse i fritidsaktiviteter.
- Velkomstsenteret for asylsøkere og flyktninger i Kristiansand tilbyr språktrening, leksehjelp, hjelp til å forstå offentlige brev og til å finne fram til aktiviteter der man bor.³⁰
- Den norske kirke fremmer en human og rettferdig asyl- og innvandringspolitikk i det offentlige rom. Bispedømmer og menigheter er medar-

²⁹ Se også Mål 1: Utrydde fattigdom

³⁰ [Velkomstsenteret for asylsøkere og flyktninger i Kristiansand \(Kristiansanddomkirke.no\)](http://Velkomstsenteret.for.asylsøkere.og.flyktninger.i.Kristiansand.(Kristiansanddomkirke.no))



rangører av Yemanedagen 8. mars.³¹

- På migrasjons- og flyktningefeltet har særlig lengeværende personer uten lovlig opphold i Norge, konvertitter, personer i kirkeasyl og fattige tilreisende vært prioritert.
- Retten til trosutøvelse vektlegges i høringssvar og uttalelser om funksjonshemmedes rettigheter og rettighetene til andre sårbare grupper.
- Rådet for personer med funksjonsnedsettelse i Den norske kirke bidrar med brukerperspektiver og fagkunnskap om funksjonshemmende forhold og løsninger som styrker likestilling og likeverdig tilgjengelighet og tilhørighet i Den norske kirke.

Samarbeidsorganisasjoner og diakonale virksomheters arbeid

- KABB arbeider for likeverdig deltakelse for synshemmede i kirke- og menighetsliv.

Internasjonalt arbeid

- Det norske menneskerettighetsfond jobber mot diskriminering og marginalisering av utsatte grupper i 7 land i Asia og Latin-Amerika.³²
- Kirkens Nødhjelp jobber for global skatterettferdighet og rettferdig fordeling av naturressurser.
- Kirkerådet er representert i Asylpolitisk nettverk i Norge og i Churches' Commission for Migrants in Europe (CCME) arbeider for en rettferdig flyktning- og asylpolitikk.

31 Yemanedagen markeres til minne om Yemene Teferi som døde 8. mars 2016, etter å ha bodd 25 år i asylmottak som ureturnerbar asylsøker

32 I [Det norske menneskerettighetsfond \(nhrf.no\)](http://Det.norske.menneskerettighetsfond.no) står Mellomkirkelig råd sammen med Amnesty International Norge, Atlasalliansen, LO og Norsk senter for menneskerettigheter for å støtte menneskerettighetsforsvarere globalt.

11. Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige

En hovedutfordring for Norge er å overvinne ulikhet i urbane lokalsamfunn og styrke kulturvernet.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Den norske kirke forvalter 1600 kirker, hvorav 215 er fredede og 301 er listeførte
- Kirkene er en del av Norges kulturarv som er i levende bruk og har stor betydning for lokalsamfunnene og menneskene som bor der.
- Årlig er det 1,5 millioner publikummere på konserter og andre kulturarrangement i Den norske kirke. Frivillig innsats innen kirkens kulturarbeid ble i en rapport fra 2024 verdsatt til 194 millioner kroner årlig.³³
- Rettssubjektet Den norske kirke, gjennom selskapet Dnk Eiendom, tok i 2024 over forvaltningen av 117 prestegårder og andre eiendommer i hele landet, hvor det også er betydelig kulturarv-verdi.

Samarbeidsorganisasjoner og diakonale virksomheters arbeid

- Kirkens Bymisjon tilbyr boliger med oppfølgingstjenester for mennesker med rusutfordringer, og driver møtesteder og aktivitetshus der alle er velkomne.

³³ [Den norske kirke: Et samfunnsøkonomisk bidrag til kultur og kulturarv \(kirken.no\)](#)

11

BÆREKRAFTIGE
BYER OG
LOKALSAMFUNN



12. Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre

Hovedutfordring: Norge har en av verdens høyeste forbruk av naturressurser per innbygger, og har en av de laveste andelene av sirkulær økonomi i Europa



Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Grønn kirke (tidl. Vår grønne menighet) har siden starten i 2004 skapt et bredt og systematisk bærekraftsarbeid i menigheter over hele landet.
- Pr. 03.10.24 er 11 menigheter, fellesråd og bispedømmekontor samt Kirkerådet miljøfyrtårnsertifisert.
- En del menigheter har systematisk behandling av overskuddsmat, for eksempel med avtaler med matvarebutikker eller andre aktører.
- Noen menigheter arrangerer loppemarked, andre arrangerer bytte-marked for klær eller har byttekasser for klær stående i kirken.
- Kirkerådet er medlem av, og promoterer, Fairtrade.
- Miljø, klima, forbruk og rettferd er tydelig integrert i diakoni og tros-opplæring.
- Miljø og klima er integrert i gudstjenestemateriell, blant annet gjennom feiring av Skaperverkets Dag³⁴, og «Byggesteiner for grønn liturgi».³⁵
- En rekke relevante ressurser er tilgjengelig på ressursbanken.no.
- En rekke fellesråd gjør innkjøp som del av KNIF sine avtaler som inkluderer bærekraftskriterier.

Samarbeidsorganisasjoner og diakonale virksomheters arbeid

- VID vitenskapelig høyskole har flere studieprogram og kurs med vekt på bærekraftig utvikling.
- Gjennom etablering av gjenbruksbutikker legger NMS og Normisjon til rette for gjenbruk av klær og gjenstander.

34 [Skaperverkets dag](#) (ressursbanken.no)

35 [Byggesteiner for grønn liturgi](#) (ressursbanken.no)

13. Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringer og konsekvensen av dem

Hovedutfordringer for Norge er å nå målene om redusert utslipp og redusere sårbarhet i møte med klimaendringene.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- I over 30 år har kirken jobbet med klimarelaterte spørsmål. Kirke-møtesaken 15/21 «Mer himmel på en truet jord» beskriver utfordringen og satsingen i områdene “teologi og grunnlagstenkning”, “kirkens egen praksis”, “kirkens stemme i det offentlige rom” og “hjelp til den enkelte til å leve mer bærekraftig”.³⁶
- Menighetene ber for alt det skapte i hver gudstjeneste.
- Bispemøtet har utviklet en helhetlig begrunnelse for kirkelig engasjement i heftet Guds skaperverk, vårt hjem.³⁷
- Kirkemøtet har vedtatt at utslipp fra flyreiser skal kuttes med 60% fra 2019/22 til 2030. Ved utgangen av 2023 var Den norske kirke i rute til å oppfylle dette.³⁸
- Kirkens klimafotavtrykksanalyse fra 2022 viste en utslippsreduksjon på rundt 24 % fra forrige analyse i 2017.
- Den norske kirke har et eget klimakompensasjonsfond.
- Kirkerådet, fellesråd, Hovedorganisasjonen KA og Norges kirkevergelag samarbeider om veiledning, miljøledelse, miljøfyrtårnsertifise-

36 [Kirkemøtet 2021: Mer himmel på en truet jord](#) (kirken.no)

37 [Bispemøtet: Guds skaperverk – Vårt hjem](#) (kirken.no)

38 For å nå målet må årlig reduksjon for den norske kirke være på 109 039 kg CO₂-ekvivalenter. Den norske kirke er i rute. I 2023 ble målet oppnådd med en margin på 37 863 kg CO₂-ekvivalenter.

ring og energiøkonomisering.

- Rettssubjektet Den norske kirke har innført en Grønn arbeidsgiverpolitikk.
- Kirkerådet deltar i ulike nettverk om klima sammen med miljøbevegelsen, fagbevegelsen og andre trosbaserte aktører. Eksempler er Broen til Framtiden, ForUM for utvikling og miljø, European Christian Environmental Network (ECEN) og Nordic Ecumenical Green Network (NEGN).

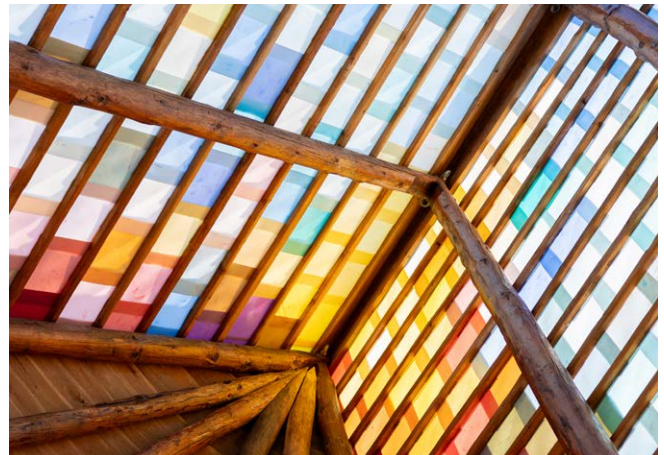
Internasjonalt arbeid

- Kirkerådet har i en årrekke deltatt på FNs klimatoppmøter (COP), som del av ForUM for Utvikling og Miljø og i samarbeid med Det lutherske verdensforbund
- Kirkens Nødhjelp støtter tiltak for klimatilpasning i utsatte land, og jobber for at sivilsamfunn fra fattige land skal få en sterkere stemme i internasjonale klimaforhandlinger.



14. Bevare og bruke havet på en måte som fremmer bærekraftig utvikling

Hovedutfordring for Norge: Det er nødvendig å redusere forsøpling av havet og særlig plastutslipp.



Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

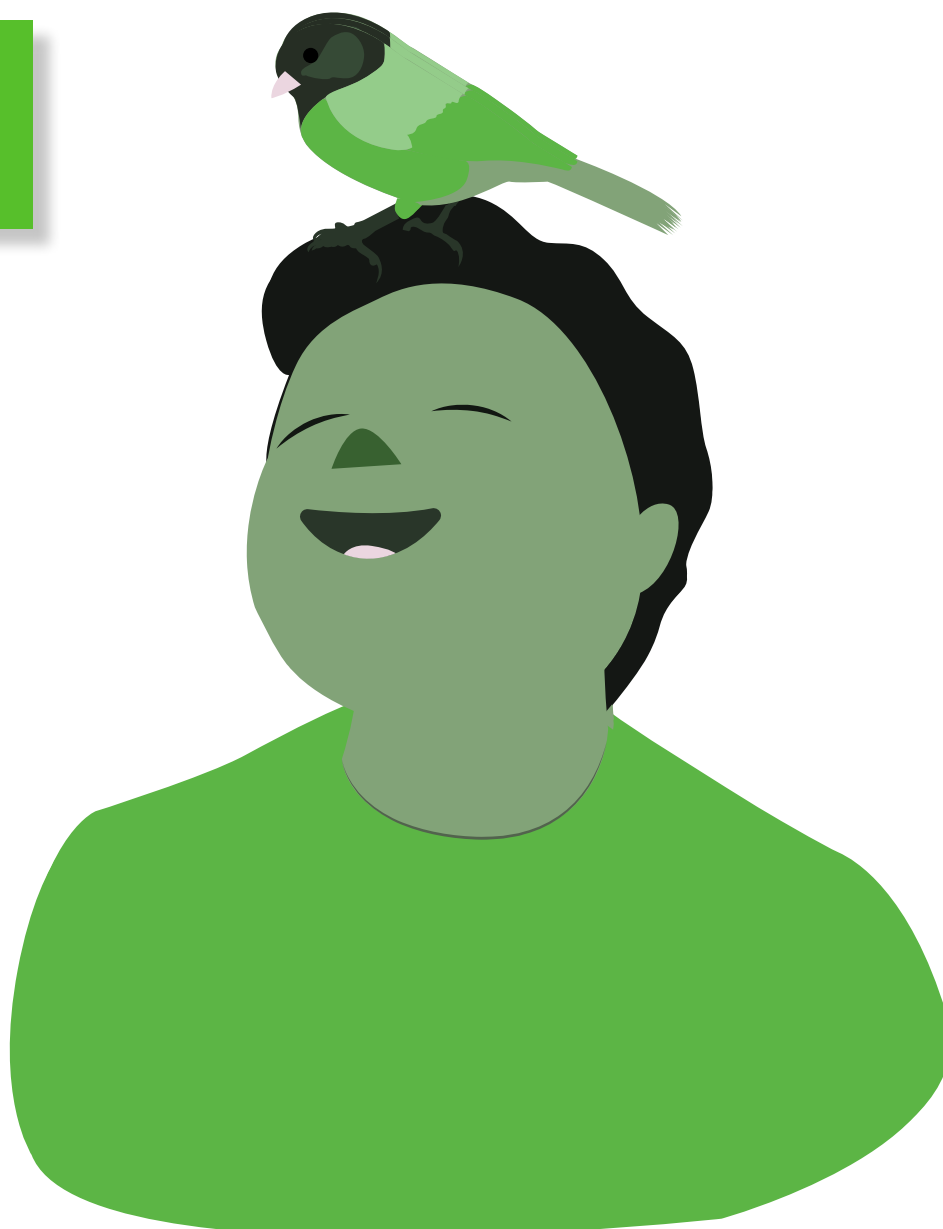
- Håpets katedral i Fredrikstad startet som en visjon i Borg bispedømme om å omgjøre plast i havet til en vakker katedral. Prosjektet har vokst til et interreligiøst prosjekt med en rekke ulike samarbeidspartnere. Håpets katedral har i en årrekke plukket søppel langs kysten. Plast fra fiskekasser som er funnet langs strendene er resirkulert og forvandlet til takplater som utgjør 300 m² store taket. Håpets katedral er et symbol på at det nytter å gjøre noe, og en arena for undervisning og dialog. Det er også utviklet ressurser for trosopplæring. Bærekraftsmål 14 om livet i havet står sentralt i formidlingen, men Håpets katedral fremmer også et bredere bærekraftsbudskap.³⁹

³⁹ [Håpets katedral](http://hapetskatedral.no) (hapetskatedral.no)



15. Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold

Sikring av biodiversitet når landarealer endrer bruk, og bærekraftig forvaltning av utmark som skog er en hovedutfordring i Norge.



Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Gravplasser i Norge er i hovedsak drevet av kirkelige fellesråd, og de er i utgangspunktet grønne steder med stort biologisk mangfold. De siste par tiårene har søkelyset på å bevare naturmangfoldet på gravplassene økt. Veilederen Naturmangfold på gravplasser⁴⁰ utgitt av Hovedorganisasjonen KA og Kirkerådet gir en grundig innføring i dette temaet.
- Noen steder samarbeider kirken med andre organisasjoner for å mobilisere folks bosteder for fremme av biologisk mangfold.
- Kirkerådet deltar i ForUM for utvikling og miljø sin arbeidsgruppe for biologisk mangfold og Kirkenes verdensråds arbeidsgruppe om biodiversitet.

Samarbeidsorganisasjoner og diakonale virksomheters arbeid

- Diakonhjemmet sykehus jobber for å redusere avfallsmengden og øke kildesortering, og har strenge retningslinjer for avfallshåndtering av kjemikalier og legemidler, for å redusere negativ miljøpåvirkning på land og vann (bærekraftsmål 14 og 15).⁴¹

Internasjonalt arbeid

- Mellomkirkelig råd har vært sentrale i Interfaith Rainforest Initiative, som mobiliserer religiøse ledere for å beskytte truet regnskog i fem land i Afrika, Asia og Latin-Amerika.⁴²

40 [Veilederen Naturmangfold på gravplasser](https://ressursbanken.no) (ressursbanken.no)

41 [Diakonhjemmet sykehus: Grønt sykehus](https://diakonhjemmetsykehus.no) (diakonhjemmetsykehus.no)

42 [Interfaith Rainforest Initiative](https://interfaithrainforest.org) (interfaithrainforest.org)

16. Fremme fredelige og inkluderende samfunn med rettsvern for alle

Vold i nære relasjoner er en **hovedutfordring i Norge**. Seksuelle overgrep, særlig mot barn, og hatretorikk er også økende problemer.

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- Kirkerådet har gjennom høringsvar og i offentligheten tatt til orde for rettferdig lovgivning som sikrer rettsikkerhet, og løftet stemmene til mennesker i sårbare livssituasjoner.
- Kirkedemokratiet og kirkens ungdomsdemokrati gir demokratiopp-læring til ungdom og voksne. Alle bispedømmeråd har egne ungdomsting og ungdomsråd, og Ungdommens Kirkemøte (UKM) er en viktig aktør for påvirkning og arena for læring.
- I Bergen, Drammen, Oslo, Stavanger og Trondheim er det kirkelige dialogsentre som er eid av bispedømmene sammen med Areo-pagos, mens Borg bispedømme er medeier av Dialogforum Østfold. Dialogsentrene fremmer dialog, toleranse og respekt, arrangerer kurs og fagdager og samarbeider med ulike tros- og livssynsaktører, inkludert Dialogpilot-utdanning for ungdom.⁴³
- Kirkerådet er sammen med de kirkelige dialogsentrene ansvarlig for undervisningsopplegget «Sier vi» for skoleverket og kirken, som adresserer fordommer og hatprat mot minoriteter.⁴⁴
- I Fredrikstad rekrutterer Den norske kirke og andre aktører frivilli-

⁴³ [Kirkelig Dialogsenter](http://kirkeligdialogsender.no) (kirkeligdialogsender.no) / [Dialogpilotene](http://dialogpilotene.no) (dialogpilotene.no)

⁴⁴ [Sier vi](http://sievi.no) (sievi.no)

ge voksne og ungdom på tvers av religion og sosial bakgrunn til aktiviteter som temakvelder, dialogdager, nattcup og yoga, der unge opplever mestring og tilhørighet, og faren for polarisering reduseres.

- Kirkerådet er med i NGO-forum for menneskerettigheter og Forum for barnekonvensjonen.

Samarbeidsorganisasjoner og diakonale virksomheters arbeid

Kirkens bymisjon driver Gatejuristen

som gir gratis rettshjelp til mennesker som har eller har hatt rusproblemer, Ung rettshjelp for barn og unge under 25 år, og Rettshjelpssentralen for andre som faller utenfor den statlige frie rettshjelpsordningen som ikke har råd til å betale for rettshjelp.⁴⁵

Internasjonalt arbeid

- Kirkenes Verdensråd har i en årrekke jobbet for trosfrihet og minoritetsvern i Irak, i samarbeid med Mellomkirkelig råd, Kirkens Nødhjelp og norske myndigheter.
- Stefanusalliansen arbeider for å styrke menneskerettigheter og rettsvern for alle i en rekke land, med særlig vekt på minoriteters rett til beskyttelse fra forfølgelse på grunn av tro.



⁴⁵ [Kirkens bymisjon – Rettshjelp](http://kirkensbymisjon.no) (kirkensbymisjon.no)



17. Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

Bærekraftsmål 17 handler om finansiering av bærekraftsmålene, og om samarbeid mellom ulike aktører som stater, privat sektor og sivilsamfunn. Samstemthet mellom målene, altså at arbeidet med alle målene skal trekke i samme retning, hører også hjemme her.

*Dilemma mellom nasjonale og globale hensyn og mellom nålevende og fremtidige generasjoner trekkes frem som en **hovedutfordring** i Norges rapport på bærekraftsmålene i 2021.*

Hvordan jobber Den norske kirke med dette?

- En del menigheter og bispedømmer bruker bærekraftsmålene aktivt i strategiarbeidet, ved siden av Den norske kirkes strategi. Dette bidrar til å bevisstgjøre både kirken selv og omverden om kirkens bidrag, og ansvarliggjør kirken overfor forpliktelsene til lokalsamfunnet og det globale fellesskapet som ligger i bærekraftsmålene. Eksempler er Eidskog og Vestmarka sogn og Hamar bispedømme.⁴⁶
- Kirkerådet deltar i ulike nettverk om bærekraftsmålene i det norske sivilsamfunnet og på internasjonale økumeniske arenaer, og bidrar i beslutningspåvirkning gjennom ForUM for Utvikling og miljø.
- Den norske kirke bidrar til å mobilisere økonomiske ressurser til utviklingsland gjennom innsamlinger til Kirkens Nødhjelp og misjonsorganisasjonenes diakonale arbeid, og har tatt til orde for å prioritere bistand i statsbudsjettene.
- Kirken bidrar til en helhetlig tilnærming til bærekraftsmålene gjennom ressurser som Bærekraftsboka, rapporten Den norske kirke og bærekraftsmålene: En statusrapport, og at målene tas i bruk i plattformen Kirka vår: Samlet plan for arbeidet i soknet og i Årsrapport for Den norske kirke.

Internasjonalt arbeid

- Kirkens Nødhjelp deltar i norsk og globalt påvirkningsarbeid for å styrke finansiering av utvikling, blant annet gjennom mer rettferdig internasjonalt skattesystem, bærekraftig utlåns- og gjeldspolitik og bistand.
- Bærekraftsboka er oversatt til seks språk og tatt i bruk av kirker og økumeniske organisasjoner internasjonalt.

⁴⁶ Erfaringer fra Eidskog og Vestmarka sogn presenteres i e-læringskurset «Bærekraftsmålene i lokalkirkelig arbeid»

Avsluttende refleksjoner

Når kirken utfører sitt hovedoppdrag, bidrar den også til bærekraftsmålene. Møteplasser, inkludert gudstjenesten, diakonalt omsorgsarbeid og ungdomsarbeid, bidrar alle til visjonen om at ingen skal utelates, og til et mer bærekraftig samfunn. Gjennomgangen av kirkelig arbeid med de 17 målene, viser videre at kirkens bidrag til bærekraft er svært bredt og mangfoldig, og at kirken bidrar til alle bærekraftsmålene.

Kirkens bidrag lokalt er aller tydeligst innenfor mål 3: God helse og livskvalitet, og ikke minst delmålet som omhandler mental helse, hvor mye av menighetenes kjernearbeid er relevant. Også utdanningsmålet, mål 4, skiller seg ut. Kirkens barne- og ungdomsarbeid, inkludert konfirmantarbeidet, der kirken årlig møter halvparten av alle landets 14/15-åringer, har en viktig rolle som verdiformidler. God utdanning er et statlig og kommunalt ansvar, men kirkelig undervisning og læring støtter opp under utdanningsmålet, og ikke minst delmål 4.7 om utdanning for bærekraftig utvikling. Videre finner vi eksempler på direkte og indirekte bidrag til oppfyllelsen av alle de 17 målene.

Under overskriften Grønn kirke (tidligere Vår grønne menighet) har både Kirkerådet, bispedømmer og mange av kirkens menigheter hatt en konkret satsning på økologisk bærekraft (særlig mål 12, 13, 14 og 15). Her finnes mange erfaringer og en rekke ressurser samlet i [Resursbanken](#) og på [kirken.no](#).

Gjennomgangen viser også at mange menigheter har arbeid som er

relevant for fattigdomsmålet (mål 1) og ulikhetsmålet (mål 10). Med økende fattigdom og økonomisk ulikhet i Norge, kan det være behov for en tydeligere og mer strategisk satsning på dette feltet.⁴⁷



Myndigheter, næringsliv og sivilsamfunn har ulike roller i arbeidet for bærekraftsmålene. Mange av målene omhandler rettigheter som er forankret både i lovverk og i internasjonale menneskerettighetsforpliktelser, og som det dermed er myndighetenes ansvar å oppfylle. Kirkens ansvar som sivilsamfunnsaktør er av en annen art enn myndighetenes ansvar. Noen av funksjonene kirken som sivilsamfunnsaktør har i å oppfylle bærekraftsmålene, kan være:

- Verdiformidler: Kirken har høy troverdighet som formidler av verdier og etikk. Kirkens diakoni, barne- og ungdomsarbeid og forkynnelse formidler verdier og holdninger fundert i kristen tro, som i stor grad samsvarer med bærekraftsmålene. Dermed kan kirken styrke den folkelige oppslutningen om bærekraftsmålene.
- «Rommet imellom»: Kirken er en sivilsamfunnsarena i rommet mellom individ/familie og det offentlige, som utfyller og supplerer det offentlige tilbudet for eksempel i helse, sosial- og utdanningssektorene.

⁴⁷ E-læringskurset «Kirken i møte med fattigdom og ulikhet -Bærekraftsmål 1 og 10» utforsker dette.

Spesialiserte diakonale organisasjoner og institusjoner med kirkelig tilknytning som tilbyr helsetjenester og utdanning som en del av det statlig finansierte velferdstilbudet, tilhører en egen kategori, som også befinner seg i en sfære mellom det offentlige og kirken.

Er det alltid samsvar mellom kirkens budskap og bærekraftsmålene? Kirkens budskap er selvsagt mye mer enn det som sammenfattes i bærekraftsmålene. Samtidig finnes det mål og delmål i bærekraftsagendaen som er mindre sentrale enn andre, for kirken. Gjennomgangen her viste for eksempel at Mål 9 om innovasjon og infrastruktur ikke er et typisk mål som kirken i Norge jobber direkte med, selv om det sikkert finnes unntak.

Et annet spørsmål som kommer opp når det snakkes om kirke og bærekraft, dreier seg om forholdet mellom kirkens språk og språket som brukes i bærekraftsagendaen. Når skal kirken bruke et trosbasert språk, og når skal man bruke et mer allment språk, som for eksempel



bærekraftsspråket? Her finnes ulike svar, men de fleste vil lande på et «både og» heller enn «enten / eller». Like selvsagt som at det trosbaserede språket er en av kirkens skatter -også i utadrettet kommunikasjon -bør det være at det å uttrykke det kristne budskapet i et allment språk ofte er avgjørende for god dialog, samhandling og samskaping med ulike samfunnsaktører. Bærekraftsmålene er et slikt språk som kan åpne dører for samarbeid. En diakon kalte bærekraftsmålene «En språkforsterker for diakonien».⁴⁸

E-læringskurs om Bærekraftsmålene som strategisk verktøy i kirkelig arbeid

I e-læringskurset «Bærekraft i lokalkirkens arbeid» finnes verktøy og eksempler på hvordan bærekraftsmålene kan brukes i lokalkirkelig arbeid. En nyttig øvelse for menighetsråd og stab i en menighet kan være å gå gjennom eksisterende arbeid og se det opp mot bærekraftsmålene. Kanskje menigheten bidrar mer enn de selv er bevisst på? E-læringskurset gir en oppskrift på hvordan dette kan gjøres, og eksempler fra menigheter som bruker bærekraftsmålene aktivt. Kurset gir også eksempler på hvordan menigheten kan bruke bærekraftsmålene som verktøy for dialog med kommunen om kirkens bidrag i lokalsamfunnet.⁴⁹

Kirkerådet har laget ressursheftet «Bærekraft hos oss» som et verktøy for menigheter som vil se på eget arbeid i lys av bærekraftsmålene. Heftet kan brukes som det er, eller med lokale tilpasninger.⁵⁰

48 Diakon Hilde Renate Bergly i Kirkerådets webinar [Bærekraftsmålene: Hva betyr de for kirken?](#) (ressursbanken.no)

49 <https://ressursbanken.kirken.no>

50 Bærekraft hos oss kan lastes ned på <http://bærekraftsboka.no/ressurser>

Andre ressurser om bærekraftsmål og kirke

- Bærekraftsboka: FNs bærekraftsmål i lys av kristen tro. Guro Almås og Anne-Marthe Skaland (red.), Oslo: 2019
- Bærekraftsboka.no, inkludert ressurser for stab, menighetsråd, tweens og ungdom
- E-læringskurset *Bærekraft i lokalkirkens arbeid* (Den norske kirkes læringsplattform for ansatte og ressursbanken.kirken.no)
- E-læringskurset *Kirken i møte med fattigdom og ulikhet: Bærekraftsmål 1 og 10* (Den norske kirkes læringsplattform for ansatte og ressursbanken.kirken.no)
- E-læringskursene *Enøk i kirkebygg del 1 og 2* og *Grønn eiendomsdrift* (Den norske kirkes læringsplattform for ansatte og ressursbanken.kirken.no)
- E-læringskurset *Universell utforming i* (Den norske kirkes læringsplattform for ansatte)
- *Kraft til å bære: Byggeklosser til musikal, konsert, trosopplæring og gudstjeneste fra Kirkens Nødhjelp* krafttilaabære.no
- Svenska Kyrkans temaside om bærekraftsmålene på svenskakyrkan.se
- [Waking the Giant](https://wakingthegiant.org) – ressursside fra Det lutherske verdensforbund om kirkenes arbeid med bærekraftsmålene

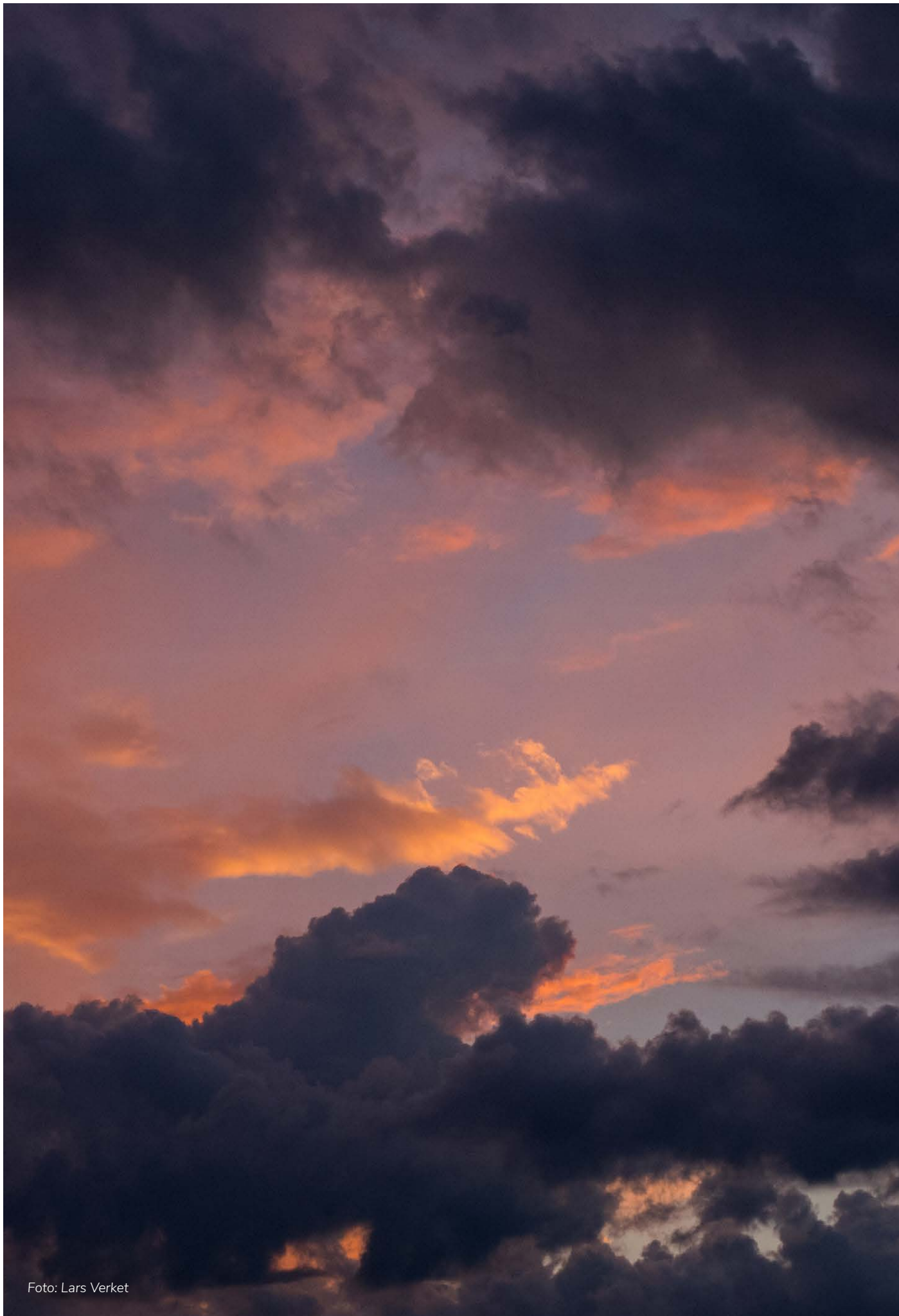


Foto: Lars Verket

